

Mijn naam is Peter van Dijk, bestuurslid en vicevoorzitter van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond. Als LLTB willen we graag van deze gelegenheid gebruikmaken om onze mening en visie te geven op het aanvalsplan waterkwaliteit. In uw agenda stelt u drie vragen waar ik graag op wil ingaan.

Inleidend wil ik benadrukken dat we de - onszelf opgelegde - normen voor de KRW nooit gaan halen. Niet in 2027, niet in 2037 en ook niet in 2097. Daarvoor is een aantal oorzaken te noemen. Een ervan is het puur Nederlandse KRW-systeem met 132 stoffen, one in, all out. Met andere woorden, als er van één van die 132 stoffen wat teveel in het water zit, krijgt die hele beek een onvoldoende. Dit doet geen andere lidstaat ons na.

Daarnaast is meer dan 75% van de nutriënten afkomstig van de waterzuiveringen of het ontbreken daarvan in landen stroomopwaarts. Ten tijde van de implementatie van de KRW twintig jaar geleden was wellicht de gedachte, dat dit wel goed zou komen, maar inmiddels houdt de KRW ons in een wurggreep en biedt ze nul handelingsperspectief. Ik roep uw allen op werk te maken van het juiste fundament onder de KRW. De systematiek gaan we niet veranderen - waarvoor onze dank aan Den Haag - maar op de normen die we zelf vaststellen hebben we wel invloed.

Dan naar uw vragen.

De eerst vaag:

Reflecteer op het aanvalsplan

Om deze vraag maar kort door de bocht te beantwoorden: ik heb het gevoel dat dit aanvalsplan nog vol met oud systeemdenken zit. Om enkele voorbeelden te noemen:

Het stoppen van de Duitse bruinkoolwinning zal zeker invloed hebben op het grondwater in de diepe Roerdalslenk. Het gaat echter nog decennia duren voordat de grondwaterstand weer op peil is. Ons advies: onderbouw met rapporten wat de problemen zijn en wat ons handelingsperspectief is. Welke doelen zijn haalbaar - ook richting N2000 - en welke zijn wensdenken? Maak het concreet.

Ook wordt te makkelijk over de achtergrondbelasting heen gestapt. Hiermee bedoel ik de mineralen die vanuit het buitenland binnenkomen en de historische bemesting. Voor veel beken geldt dat de normen in het buitenland lager zijn dan de Nederlandse normen. We rekenen dus met een buitenland dat onze volledige ruimte opsoupeert. Dit stelt de land- en tuinbouw voor een onmogelijke opgave. Voedsel produceren met nul emissie is al een utopie, maar we worden feitelijk geacht het water schoner te maken dan het binnenkomt en de tekortkomingen van stroomopwaarts gelegen landen goed maken. En dan is er nog niet eens rekening gehouden met het klimaat. In droge zomers is er nóg minder handelingsperspectief dan in natte periodes.

Tot slot nog een ander voorbeeld: beken in Noord-Limburg worden gevoed met water uit de kanalen. De norm in de kanalen bedraagt 3,8 mg stikstof per liter. De norm van de beken is 2,3 mg stikstof per liter. Ergens tussen het kanaal en de beek verwachten we dus dat het water op miraculeuze wijze schoner wordt.

Dan de tweede vraag:

Wordt erkend dat het versnellen van de uitvoering van waterkwaliteitsmaatregelen wenselijk is?

De planning is meer dan ambitieus. We kunnen wel willen versnellen, maar het moet ook realistisch zijn. Volgens het aanvalsplan is de opgave voor het beekherstel nu nog 72 km. We merken dat er steeds meer weerstand vanuit de sector komt tegen beekherstel en het laten meanderen van beken. Deze aanpak zorgt er immers voor dat zowel in droge als natte perioden de negatieve effecten worden versterkt. Bij droogte vallen deze beken sneller droog en in natte perioden voeren ze het water slecht af. Zeker in een jaar als dit horen we ondernemers zeggen niet meer mee te willen werken aan beekherstelprojecten.

Daarnaast geeft de evaluatie beekherstel duidelijk weer dat er geen doelen bereikt worden. De beken zijn niet berekend op klimaatverandering, er zijn geen nulmetingen gedaan en het resultaat is daarmee weinig hard te maken. Ook deze beken halen de KRW-richtlijnen niet.

Tenslotte de derde vraag:

Wordt erkend dat met de onderdelen van het aanvalsplan de juiste impuls aan bedoelde maatregelen wordt gegeven?

Deze vraag kan ik helaas niet met 'ja' beantwoorden.

Ik vind het moeilijk uit te leggen dat een RWZI effluent mag lozen waarin 10 tot 15 mg stikstof per liter zit, terwijl de stikstofnorm voor een beek 2,3 mg per liter is. Dit betekent dat de stikstofnorm in de beek eigenlijk nog lager moet zijn om de 10 mg van de RWZI aan te kunnen.

Het plan gaat voor de agrarische sector te veel uit van generieke maatregelen. Daarvan weten we dat we daarmee de doelstellingen niet gaan halen. Wageningen UR heeft in opdracht van de Maasregio in de bronnenanalyse uitgerekend dat bij extreme extensivering (60% minder mestgiften) de opgave aan de doelstellingen wel afneemt, maar deze verdwijnt ook dan niet in alle gebieden.

Als ik naar de maatregelen voor de agrarische sector kijk, dan staan in het aanvalsplan alleen de waardenetwerken genoemd. Dit is een instrument dat goed werkt bij de voorlopers binnen de sector. Dat is een relatief kleine groep ondernemers. Deze aanpak is onvoldoende om ook het peloton mee te krijgen. Graag willen wij als LLTB aan de slag met het voorkomen van uit- en afspoeling van mineralen en gewasbeschermingsmiddelen naar grond- en oppervlaktewater en het voorkomen van droogte- en natschade (inclusief erosie). Dit willen we op stroomgebiedsniveau aanpakken, zodat we rekening kunnen houden met de achtergrondbelasting, bijvoorbeeld vanuit het buitenland en ook de belasting vanuit het verleden.

Een belangrijk onderdeel daarin zijn de stikstofmonsters die we na de teelt willen nemen tot 90 cm diepte. Deze metingen geven een goed beeld van hoe efficiënt de bemestingsstrategie is geweest en hoe groot de kans op uitspoeling is. Zo'n aanpak sluit goed aan bij een maatwerkaanpak die we op landelijk niveau aan het voorbereiden zijn. We gaan hierbij uit van een doelenbereik en dat de ondernemer zelf bepaalt met welke maatregelen hij aan de slag gaat. Dit sluit ook aan op de doelsturing waar het nieuw te vormen kabinet voor gaat.

Tot slot: maatregelen zullen uit de praktijk moeten gaan komen. Voor onze sector is dit een enorme handschoen om op te pakken. Die uitdaging schuwen wij niet, maar vragen daarbij wel uw commitment.

Buig dit aanvalsplan om tot een fundamenteel andere benadering van de KRW. Begin bij reële normen en doelen. Dit is de bevoegdheid van u allen. Naast alle inspanningen die in het veld moeten gaan gebeuren en al plaatsvinden, bent u de sleutel in het halen van de KRW-doelen. U stelt ze immers zelf vast.

Voor de helderheid, dit is geen pleidooi om de waterkwaliteit niet elke dag beter te maken. Ik pleit niet voor een norm van 102,3, zodat we kunnen blijven doen wat we doen. Ik pleit voor een heldere onderbouwing van de opgave voor de Limburgse bedrijven, inwoners en boer en tuinder.

We roepen provincie, waterschap en WML op samen met ons deze handschoen op te pakken.

Dank voor uw aandacht.